

En ny definition af medier?

Digital dannelse

Kulturstyrelsen afholdt i sidste uge (den 11. marts 2015) sammen med IT-Universitet i København og Medierådet for børn & unge en konference om **"Den mediekompetente borger – media literacy i en dansk kontekst"**.

I invitationen til konferencen fremgik det bl.a.:

HVORFOR ER MEDIA LITERACY RELEVANT

- Borgerne har i den nye fragmenterede og komplicerede medievirkelighed næsten uanede muligheder, som det kræver kompetencer at udnytte og mestre, for at tilegne sig viden og information og beskytte sig, hvor nødvendigt.
- Media literacy er – måske i stigende grad – en forudsætning for medborgerskab, deltagelse i den demokratiske samtale og for at træffe komplicerede valg, der er bedst for den enkelte og for samfundet.

Der var omkring 300 deltagere, som overvejende var repræsentanter fra kulturministeriet og styrelsen, universiteterne, undervisningsinstitutioner, biblioteker og kommunerne – og det var på mange måder interessant.

Præsentationer og materiale til konferencen kan anbefales og kan findes [her](#).

For de få "ikke-kulturfolk" – som f.eks. mig – var det mest interessant at konferencens oplæg til forskning i mediekompetencerne er et opdrag fra EU, som er kædet sammen med direktivet for de audiovisuelle medietjenester ([AVMS](#)), der hænger sammen med [grønbogen](#) om mediekonvergens og den digitale teknologiske udvikling, herunder med referencer til [teledirektivet](#) og begrebet netneutralitet, hvor især sidstnævnte er aktuelt med den nylige amerikanske beslutning om ikke at splitte internettet op i flere hastigheder.

Det er prisværdigt at Kulturstyrelsen (foruden det pålagte krav om at skulle indberette danskernes mediekompetencer til det større EU-arbejde) sætter denne diskussion om mediekompetencer på dagsordenen. Det er en vigtig diskussion, som dog ikke bør overlades til "kulturen" alene. Det bør også diskuteres i den større sammenhæng af teknologiudviklingen.

Vi taler om noget helt samfundsfundamentalt – som i min (teknologiske) optik har helt andre overskrifter – f.eks. netneutralitet, dvs. adgang til internettet, overvågning (tracking, cookies mv.) og om privacy – både omkring de sociale medier og om digitale signaturer, elektronisk kommunikation og betaling mv.

Den større sammenhæng

I en udarbejdet "Specialrapport om Media Literacy: baggrundsnotat" (dateret den 8. april 2014), citeres bl.a. Stig Hjarvad, medieprofessor fra Københavns Universitet, for at medier ikke længere kan "stå alene":

"Det aktuelle samfund er gennemsyret af medier i en sådan grad, at medierne ikke længere kan tænkes adskilt fra kulturens og samfundets øvrige institutioner ... en forståelse af mediernes betydning i det moderne samfund kan ikke længere forlade sig på en model, hvor medierne opfattes som adskilte fra det øvrige samfund og kultur. Medier er ikke blot teknologier, som virksomheder, partier eller individer selv kan vælge at bruge – eller ikke bruge – efter eget forgodtbefindende. En væsentlig del af mediernes betydning består i, at de er blevet en integreret del af andre institutioners virke, samtidig med at de har opnået en selvstændighed, så andre institutioner i et vist omfang må underordne sig mediernes logik. Medierne er på samme tid inden i samfundet og kulturen og en selvstændig institution, der står imellem de øvrige kultur- og samfundsinstitutioner og koordinerer disse institutioners indbyrdes interaktion. Dette strukturelle forhold sætter en række præmisser for, hvorledes mediebudskaber i konkrete situationer anvendes og opfattes af afsender og modtagere og derigennem påvirker interaktionen mellem mennesker...".

Ovenstående er ganske vist taget ud af den større sammenhæng om hvad mediekompetencer er eller bør være i et nyt digitalt regime – og ikke mindst hvordan vi definerer og måler det. Pointen er dog rimelig klar – vi er i færd med at omdefinere begrebet "medier" til en digital kontekst.

Kulturstyrelsen har for nylig også udarbejdet to andre rapporter om hhv. [Medieetik](#) og [Journalistiske kvaliteter](#), som begge er en del af "Rapportering om mediernes udvikling i Danmark" – i øvrigt en aldeles glimrende [videnbank](#), som giver et fint overblik over mediernes tilstand i Danmark.

Kulturministeren nedsatte tillige, i forbindelse med Mediaaftalen 2015-2018, et "... sagkyndigt [udvalg](#), som skal udarbejde et grundlag for overvejelser om public service-mediernes rolle i medievirkeligheden de kommende år". [Kommissoriet](#) er gældende til 2017, men udvalget skal ikke komme med hverken forslag eller anbefalinger. De skal derimod sikre at der skabes debat. Udvalget har for nylig holdt sit første møde så nu udestår at se, hvilken slags debat og hvilke typer af diskussion, der kommer ud af det.

Virkeligheden for de digitale medier bliver primært en kamp om synlighed og attention – og om relevans og troværdighed. I den moderne markedsføring handler det om brand og kundeloyalitet. Lidt provokerende kan man f.eks. spørge om staten er ved at gøre kulturen til et mediebrand? Og er brandet så i virkeligheden ikke bare "demokrati" – nu med inddragelse af "digital"?

Deltag i debatten – når og hvis den kommer?

Hvis "kulturfolkene" tilsyneladende mener, at medierne ikke længere kan betragtes isoleret og adskilt, bør man spørge om det så også gælder som en ny definition og et nyt signalement af en branche/sector?

Medierne selv har f.eks. for nylig (og langt om længe) opnået daglige målinger af stort set alt digitalt medieforbrug. Og uanset om kulturstyrelsen lykkes med en anden metode og måling til indsamling af data om mediekompetencer, bør vi stille spørgsmålet om hvorfor?

Er kortlægningen af mediekompetencer et politisk skridt på vejen til en "digital (ud)dannelse" som bliver en regulær borgerforpligtelse eller handler det helt åbent om et politisk tilbud om at alle fortsat kan agere som selvstændige individer i et nyt digitalt verdensbillede?

Det er et særligt historisk dansk fænomen, at (ud)dannelse bygger på en folkelig opdragelse, som vi kender det fra Grundtvig og folkeskolen. Og det er åbenbart fortsat en stærk dansk tradition, at alt kan løses med folkeskolen og sociale reformer. Vil vi vide mere for at kunne regulere for en given adfærd – f.eks. for at sikre at statens medier og kommunikation udmønter sig i en bestemt adfærd? Eller vil vi vide mere for at tilgodese en større pluralisme?

Stillingsbetegnelserne/arbejdspladserne i programmets deltagerliste indikerer, at tilhørerne primært var embedsmænd fra statsadministrationen. Der var dog også nogle få nye og gamle medier – og så var der Ældresagen, hvor Bjarne Hastrup i panelet fik lejlighed til at sige, at Danmark er digitalt i to niveauer: dem der er på nettet – og dem der ikke er. Han blev dog afskåret fra at tale om digital kommunikation med det offentlige, fordi Digitaliseringsstyrelsen ikke var til stede – ligesom der heller ikke var repræsentanter fra Erhvervsstyrelsen – dvs. de "ikke-kulturfolk", som skal den sikre en digital infrastruktur.

Som sagt var det interessant at lytte til og man kunne godt få den tanke, at vi måske uforvarende er ved at etablere et regulært "adfærdsministerium", som et nyt statsligt medie- og PR-bureau, der skal supportere uddannelses- og beskæftigelsesministerierne. Jeg sad ærlig talt tilbage med en lidt underlig fornemmelse af, at "kultureliten" tror, at medierne er på vej til at blive for farlig for almindelige mennesker (selv og uden opsyn) at bruge uden en passende medietræning.

Og måske skulle medierne selv have deltaget på konferencen med mange flere repræsentanter. Ingen har endnu refereret noget, så min anmeldelse her er en opfordring til at både medierne og teknologiinteressenterne blander sig og får indflydelse, inden vi indfører et "medie-kørekort". Det er et vigtigt emne, som ender med at EU om et øjeblik har beskrevet nye retningslinjer for indholdet i en definition af de digitale medier.